

Motion till riksdagen

2005/06:U311

av Lars Ohly m.fl. (v)

Maktförhållanden och rättigheter i världspolitiken

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	En omöjlig modell för framtiden.....	4
4	Ryssland – revolution, ekonomisk uppbyggnad, bristande demokrati och stagnation	5
5	Ryssland efter Sovjetunionens sammanbrott.....	6
6	Avkolonialiseringen	6
7	Det kalla kriget.....	6
8	Kampen om inflytelsesfärer	7
9	USA och Europa	7
10	Kampen för respekt för folkrätten	8
11	Kampen för mänskliga rättigheter	11
12	Frihet och mänskliga rättigheter.....	12
13	Folkrätt, demokrati och mänskliga rättigheter och jakten på jordens resurser	13
14	Internationell brottmålsdomstol eller amerikansk ståndsrätt	14
15	Politiska och ekonomiska maktförhållanden och fattigdomsbekämpning	15
16	Samstämmigheten i den globala utvecklingspolitiken och krigsmaterielexport	17
17	Klassförtryck, kvinnoförtryck och kvinnors rättigheter	18
18	Nationell självbestämmanderätt, statsbildningar och etnisk tillhörighet.....	19
19	Kriget mot terrorismen, kampen mot fattigdomen och för en hållbar produktionsordning	21
20	Reformeringen av Förenta nationerna	23
21	En världsomspännande kamp.....	25

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i klarspråk bör fördöma USA:s ockupation av Irak och bekämpa en världsordning i vilken USA tar sig rätten att sätta sig över internationell rätt, dvs. folkrätt, mänskliga rättigheter och internationell lag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att USA lämnar Irak samt för en internationell närvaro under FN-mandat, i vilken ingen av ockupationsmakterna finns företrädd.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN, EU och andra internationella organisationer och sammanhang bör verka för ett sekulärt, demokratiskt och federalt Irak och i dessa strävanden stödja organisationer inom arbetarrörelsen och kvinnorörelsen i Irak.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att FN utför en sanering av irakiskt territorium från minor, utarmat uran och annat kontaminerat material.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN, EU och i andra internationella sammanhang bör verka för att USA återlämnar de ekonomiska tillgångar som företag från USA och de stater som ingick i den allians som angrep Irak lade under sig i Irak under och efter angreppet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att Israel lämnar de palestinska områdena.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige understöder palestiniernas krav på en egen stat med östra Jerusalem som huvudstad.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att palestinier som fördrivits från sitt hemland ges rätt att återvända.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mänskliga rättigheter och internationell rätt måste vara den övergripande och överordnade målsättningen för Sveriges agerande i den israelisk-palestinska konflikten.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla typer av militärt samarbete oavsett om det handlar om import eller export eller annat utbyte av krigsmateriel med Israel måste upphöra.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige på alla områden och i alla internationella forum skall agera för en icke-våldslösning av Israel–Palestina-konflikten.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Israel som hittills enda kärnvapenmakt i Mellanöstern måste avveckla sina kärnvapen.

Fel! Okänt namn på

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige i FN och andra internationella sammanhang aktivt bör motverka USA:s försök att förmå andra stater att ställa sig utanför Internationella brottmålsdomstolen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige i FN och i andra internationella sammanhang aktivt bör verka för att förmå USA att ge upp sitt motstånd mot Internationella brottmålsdomstolen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige i FN bör verka för en tydligare tolkning av vad som avses med självförsvar i internationella konflikter.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att den svenska globala utvecklingspolitiken regelmässigt bör inkludera en redovisning av hur man har tagit till vara och utvecklat genusaspekterna såsom det anges i FN:s resolution 1325 och att kvinnors roll och möjlighet till medverkan över huvud taget bör redovisas utförligare när det gäller förebyggandet av konflikter.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige inom EU bör verka för att europeiska transnationella företag förmås att omförhandla de avtal om exploateringen av bolivianska naturtillgångar som inte ratificerats av det bolivianska parlamentet.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige i alla internationella sammanhang bör verka för att skydda länders bestämmanderätt över sina naturtillgångar, så att transnationella företag och korrupta regimer förhindras från att i strid med demokratins principer orättmätigt beröva folken deras naturtillgångar.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige i FN bör verka för att länder med stor fattig befolkning får en starkare ställning i säkerhetsrådet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att en ledstjärna för Sveriges arbete i FN bör vara ett vetofritt säkerhetsråd.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige i FN bör verka för att utveckla mer sofistikerade former av sanktioner, som riktar sig mot de regimer som bryter mot folkrätt och mänskliga rättigheter.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige skall verka för att FN får ett starkare inflytande över Världsbanken och IMF.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att avlägsnande av minor i krigshärjade områden måste få ett utökat tekniskt och ekonomiskt stöd.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige i EU och FN – i enlighet med vad Internationella domstolen i Haag fastslagit – bör verka för att kärnvapen förbjuds och avvecklas.

Fel! Okänt namn på

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN bör verka för att kompetenskraven när det gäller rekryteringen till olika poster inom FN höjs.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att FN:s administration reformeras i ett annat viktigt avseende: kvinnors representation måste förbättras på alla områden och nivåer inom FN-organisationen eftersom de är klart underrepresenterade.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN bör verka för att organisationen får en djupare förankring i folkliga sociala rörelser.

3 En omöjlig modell för framtiden

Det levnadssätt med hög konsumtion och resursförbrukning som är förhärskande i Västeuropa och Nordamerika är inte möjligt att förverkliga över hela världen. Skulle det genomföras överallt i världen skulle miljö- och resursförstöringen bli så omfattande att den snabbt hotade mänsklighetens existens.

Vidmakthållandet av de nu rådande förhållandena innebär att flera länder i väst utan hänsyn till andra folk fortsätter sitt måttlösa resursslöseri – ett resursslöseri som också innebär att man med militär överlägsenhet plundrar andra stater på deras tillgångar.

Riktningsgivande för USA:s utrikespolitik, världens i dag rikaste och mäktigaste stormakt, har inte, trots alla bedyranden, varit att som Woodrow Wilson uttryckte efter första världskriget, ”*make the world safe for democracy*” (gör världen säker för demokrati).

Det som i huvudsak varit riktningsgivande har varit om de politiska förhållandena i andra länder varit sådana att de gynnat amerikanska företags intressen eller inte. Det visar USA:s inblandning i andra länder och folks angelägenheter – i latinamerikanska länder, där militärkupper och bräckliga, lättmanipulerade demokratier avlöst varandra, i Mellanöstern där USA och andra västländer och deras säkerhetstjänster understött odemokratiska regimer och störtat nationella regeringar, i Sydostasien, där man fört omfattande och blodiga krig och i Afrika där transnationella företag söker lägga under sig olika länders naturtillgångar och slå ut spirande inhemsk industri.

Efter Sovjetunionens sammanbrott har privatiseringarna med åtföljande ägarkoncentration av stora delar av landets ekonomiska tillgångar inneburit att nya råvaru- och konsumtionsmarknader öppnats för västvärldens transnationella företag, vilket medfört att de sociala skyddsnät av olika slag som i bl.a. det sovjetiska systemet var knutna till företagen uttraderades.

I syfte att bevara och stärka sin militära maktställning har USA byggt upp ett världsomspännande nät av militärbaser. Samtidigt utvecklar man allt dyrare och alltmer avancerade vapen.

Vidmakthållandet av denna kostsamma militära överlägsenhet i USA och övriga västvärlden har utgjort en av förutsättningarna för exploateringen av övriga världen och är i sig ett gigantiskt resursslöseri.

4 Ryssland – revolution, ekonomisk uppbyggnad, bristande demokrati och stagnation

Den ryska revolutionen var ett resultat av de motsättningar som vuxit fram under det tsaristiska självhärskardömet i det ryska samhället. Dessa motsättningar fördjupades snabbt under första världskriget. En inkompetent statsledning som var oförmögen att inse nödvändigheten av fred, jordreformer, ekonomisk och politisk modernisering gav bolsjevikerna chansen att gripa makten. Den förändring av det ryska samhället som sedan följde var en modernisering, som med ytterligt brutala metoder framtvingades uppifrån. En stark övertro på effektiviteten i ett centralistiskt styre i kampen mot imperialismens och kolonialismens fasor fick långtgående och på sikt förödande konsekvenser. Denna övertro lade på ett tidigt stadium en hämsko på den demokratiska utvecklingen och senare också på den ekonomiska. Den sovjetiska moderniseringen genomfördes utan respekt för mänskliga rättigheter och till ett oerhört pris i människoliv. Målet var att i ekonomiskt avseende hinna ifatt västvärlden. Resultatet blev emellertid att arvet från självhärskardömet – korruption, nepotism, byråkratism och andra missförhållanden – kunde leva vidare om än i nya former. Det ekonomiska och politiska trycket och den isolering som Sovjetunionen utsattes för av omvärlden förvärrade dessa missförhållanden.

Den s.k. kommandoekonomin, korruptionen, uppkomsten av en styrande nomenklatura, bristen på demokratiska rättigheter och beslutsprocesser ledde till ekonomisk stagnation och till sist till ett politiskt sammanbrott. Tron på att den våldsamma och snabba industrialiseringen och tvångskollektiviseringen av jordbruket skulle lösa Sovjetunionens ekonomiska problem visade sig felaktig. I kombination med bristen på demokratisk insyn och kontroll ledde snabbindustrialiseringen och tvångskollektiviseringen till en omfattande miljöförstöring.

Efter Sovjetunionens sammanbrott framträdde ett nytt Ryssland, som brottades med alla de problem som vuxit fram under självhärskardömet och den sovjetiska tiden. Det nya Ryssland framträdde som en starkt försvagad stormakt. Den demokrativering som inleddes under 1980-talets glasnost har avstannat. Den ryska regeringen har senare uppvisat en skrämmande oförmåga att hantera situationen i Tjetjenien och sätta stopp för de omfattande brott mot mänskliga rättigheter som ryska trupper gjort sig skyldiga till i området.

Fel! Okänt namn på

5 Ryssland efter Sovjetunionens sammanbrott

Glasnostperioden under Gorbatsjov har följts av en utveckling i alltmer auktoritär riktning. Makten koncentreras alltmer till president Putin. Samtidigt har statsförvaltningen blivit effektivare men alltmer centralistisk. Ryssland stöder diktaturer inom Oberoende Staters Samväldet (OSS). Parlamentets ställning har försvagats och partierna är omvitnat korrupta.

Den ekonomiska utvecklingen är positiv om man ser till BNP men statens intressen går före medborgarnas. Den demokratiska utvecklingen har avstannat samtidigt som inkomstskillnaderna i landet växer. Det växer fram en medelklass samtidigt som 20 miljoner ryska medborgare lever under fattigdomsgränsen. Det pågår en modernisering och omorganisering av den ryska militärapparaten. Försvarsbudgeten har ökat kraftigt de senaste åren. En stor del av försvarsbudgeten består dock av löner, vilket inneburit att modernisering av krigsmateriel gått långsammare än man beräknat. Krigsmaterielexporten till Kina är dock omfattande. Det finns tecken som tyder på att det finns olika strävanden inom den ryska krigsmakten – en isolationistisk tendens och en som söker en öppning mot Nato.

Det är dock tydligt att den ryska ledningen inte för gott kommer att finna sig i en andraplansroll utan eftersträvar att stärka sin position som en stormakt i världen. En viss öppning mot Europa kan uppfattas som positivt men vidgade klassklyftor, sviktande demokratiska förhållanden och krig i Tjetjenien med omfattande brott mot mänskliga rättigheter ger anledning till oro.

6 Avkolonialiseringen

Efter andra världskrigets slut skedde en uppdelning av världen mellan de västliga segrarmakterna och Sovjetunionen i inflytelsesfärer. Motsättningarna mellan segrarmakterna växte. I väst efterträdde USA Storbritannien som dominerande stormakt. Östeuropa hamnade inom den sovjetiska inflytelsesfären, där oppositionsrörelser slogs ned med vapenmakt, som exempelvis i Ungern 1956, eller kritik av regimen ledde till fängelsestraff eller grova trakasserier. Även stats- och partiledningars försök till en självständig socialistisk politik, vilket skedde i Tjeckoslovakien 1968, slogs ned.

7 Det kalla kriget

I och med försvagningen av de gamla kolonialmakterna, England, Frankrike och Portugal, inleddes en period av politisk avkolonisering – en avkolonisering som på flera håll tog sig våldsamma uttryck i Asien och Afrika. I flera länder utkämpades nationella befrielsekrig såsom i Kina, Vietnam, Algeriet och de portugisiska kolonierna. Flera av dem leddes av partier och organisationer som i ideologiskt avseende inte sällan bar socialistiska förtecken.

Samtidigt som kolonialmakternas politiska överhöghet upphörde försvann dock inte de gamla kolonialmakternas ekonomiska inflytande i de nya politiskt självständiga staterna. I många fall efterträddes också de gamla kolonialmakternas ekonomiska inflytande av en ny ekonomisk makt – USA, ofta företrädda av USA-baserade transnationella företag.

Det kalla krigets stormaktskonflikt hade en starkt ideologisk prägel. Den kom att prägla viktiga delar av den nationella befrielsekampen i kolonierna. Den framställdes som en kamp mellan kapitalism och socialism. I västvärlden och i den sovjetiska inflytelsesfären tog sig denna ideologiska krigföring olika uttryck – i maccarthysm i USA och politiska utrensningar i Östeuropa. Det kalla kriget tog sig också uttryck i ekonomisk krigföring. På det militära planet bildade USA och västeuropeiska länder militärpakten Nato. Inom den sovjetiska inflytelsesfären svarade man med att bilda Warszawapakten.

8 Kampen om inflytelsesfärer

Stormaktskonflikten gjorde att nationella intressen, säkerhetsintressen och kampen för vidgade inflytelsesfärer blandades samman med ideologiska motiv som socialism och internationell solidaritet. Sovjetunionen gav det vietnamesiska folket sitt solidariska stöd i kampen mot USA-imperialismen, medan det knappast kan sägas att Sovjetunionens ingripande i Afghanistan skedde på det afghanska folkets villkor utan var ett uttryck för sovjetiska nationella intressen och säkerhetsintressen och ett led i strävandena efter en utvidgad sovjetisk inflytelsesfär.

9 USA och Europa

Efterkrigseuropa var en av skärningspunkterna i stormaktskonflikten mellan öst och väst. Ofta var det i Berlin som konflikten blev som skarpast. Det var där muren mellan öst och väst byggdes. I Västeuropa skapades vid sidan av det militära samarbetet i Nato också EEC, senare EG, i dag EU. I Östeuropa kompletterades Warszawapakten med skapandet av Comecon.

Efter Sovjetunionens sammanbrott upplöstes Warszawapakten och Comecon. I dag är flera länder i Östeuropa medlemmar av EU, andra söker medlemskap. Tyskland är inte längre en delad stat. Berlinmuren är riven.

De ändrade maktförhållandena i världen har medfört genomgripande förändringar av förhållandena i Europa – ekonomiskt, politiskt, socialt och kulturellt. Nato kom emellertid inte att upplösas. Efter det kalla krigets slut uppstod dock svårigheter för Nato att rättfärdiga sin existens och USA sin militära närvaro i Europa.

Nato sökte presentera sig som en fredsbevarande och fredsframtvingande organisation. Den framställde sig så i samband med belägringen av Sarajevo, då Natoflygplan utan beslut i FN:s säkerhetsråd och sålunda i strid med folk-

Fel! Okänt namn på

rätten bombade belägrarnas ställningar utanför staden, vilket ledde till att belägringen hävdades och det urskiljningslösa mordandet upphörde.

Brytandet av belägringen av Sarajevo kom att bli legitim även om det ur folkrättslig synpunkt var en illegal åtgärd. Ingreppet betraktades av de flesta folk och stater som ett undantag. Föga anade man att det skulle bli till något som USA och en del andra stater skulle komma att använda som ett prejudikat – ett prejudikat som också kom att underminera FN:s ställning och auktoritet.

Natos ingripande kom att användas som en modell och för att rättfärdiga andra s.k. humanitära interventioner, vars resultat varit betydligt mer diskutabla än bombningarna av Sarajevos belägrare. Dessa senare ingripanden har inneburit mer uppenbara folkrättsbrott och har åtföljts av nya stridigheter, nya brott mot mänskliga rättigheter och krig.

Natos ingripande i Bosnien och sedermera också i Kosovo har även använts för att rättfärdiga Natos fortsatta existens och USA:s närvaro i Europa.

Utvecklingen i f.d. Jugoslavien medförde att frågan om militära resurser för krishantering inklusive snabbinsatsstyrka inom EU aktualiserades. En sådan håller också på att skapas. Det har även beslutats i riksdagen att Sverige skall delta i denna styrka. Denna militärstyrka måste dock klart skiljas från frågan om en Europaarmé, som är något helt annat – ett stormaktsprojekt. EU:s snabbinsatsstyrka eller andra militära resurser skall, enligt Vänsterpartiets mening, inte kunna användas på annat sätt än som fredsbefrämjande och fredsframtvingande vid internationella konflikter och då alltid kopplade till ett FN-mandat.

10 Kampen för respekt för folkrätten

Folkrätten förbjuder en stat att anfälla en annan. Militära ingripanden får enligt folkrätten endast ske i självförsvar eller efter beslut av FN:s säkerhetsråd. Förenta nationerna har våldsmonopol. Likafullt händer det dock att stater inleder anfallskrig mot andra stater. Så skedde när Nato inledde sina bombanfall mot republiken Jugoslavien. Så skedde också när USA gick till angrepp mot Irak. I dessa båda fall bröt Nato och USA mot folkrätten.

Det fanns inget beslut i FN:s säkerhetsråd som gav USA rätt att gå till angrepp mot Jugoslavien. Bombningarna inleddes efter det att Nato i ett ultimatum till Jugoslavien i Rambouillet ställt krav som var omöjliga för varje annan stat att anta (att i praktiken självmant låta sig ockuperas av Nato).

Det var först efter att bombningarna inletts som den jugoslaviska regeringen och president Milosevic fick en förevändning att låta reguljära militära styrkor och fascistiska frikårer kasta sig över Kosovo, varvid brotten mot mänskliga rättigheter snabbt ökade i omfattning – något som många varnat för. Den s.k. humanitära interventionen fick ett inhumant resultat.

Ett annat aktuellt folkrättsbrott är USA-alliansens krig mot Irak. Det fanns inget beslut i FN:s säkerhetsråd om att anfälla Irak. Bushadministrationen

Fel! Okänt namn på

försökte att med fabricerade bevis och falska påståenden övertyga världssamfundet om att den irakiska regimen innehade massförstörelsevapen.

Det kan dock finnas undantagsfall, då mänskliga rättigheter måste ges företräde framför folkrätten, som i fallet med det belägrade Sarajevo, då en medlem i säkerhetsrådet (Ryssland) av maktpolitiska och prestigeskäl motsatte sig ett FN-ingripande.

Till dessa undantagsfall hör dock inte ingreppen i Kosovo, som utlöste omfattande brott mot mänskliga rättigheter eller Afghanistan och Irak, där det fortfarande råder krigsförhållanden.

Sverige bör följlaktligen i klarspråk fördöma USA-alliansens ockupation av Irak och bekämpa en världssordning i vilken USA tar sig rätten att sätta sig över folkrätt, mänskliga rättigheter och internationell lag. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Sverige bör också verka för att USA och dess allierade lämnar Irak och för en internationell närvaro under FN-mandat, där ingen av ockupationsmakterna är företrädd. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Sverige bör i FN, EU och andra internationella organisationer och sammanhang verka för ett sekulärt, demokratiskt och federalt Irak och i dessa strävanden stödja organisationer inom arbetarrörelsen och kvinnorörelsen i Irak. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Sverige bör verka för att FN utför en sanering av irakiskt territorium från minor, utarmat uran och annat kontaminerat material. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

När det gäller situationen i Irak och övriga Mellanöstern hänvisas till motionerna 2004/05:U268, 2005/06:U312.

Vänsterpartiet försvarar folkrätten och fördömer brott mot den. Partiet gör det utifrån den principiella utgångspunkten att stormakter måste förhindras från att utnyttja sin militära överlägsenhet för att i eget intresse försvara en världssordning som endast gynnar deras internationella maktposition och möjligheter att exploatera andra folks naturtillgångar och arbetskraft.

USA-administrationen har i strid med folkrätten använt sin militära överlägsenhet för att bevara sin ställning i världen, för att behärska och exploatera andra länders naturtillgångar – i Iraks fall den viktiga oljan – och för att garantera den samhällsordning som gynnar de härskande klasserna i det egna landet.

Sverige bör i FN, EU och i andra internationella sammanhang verka för att USA återlämnar de ekonomiska tillgångar som företag från USA och de stater som ingick i den allians som angrep Irak lade under sig i Irak under och efter angreppet. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Kampen för ökad respekt för folkrätten handlar dock inte bara om stormakter med globala intressen. Folkrätten gäller också mindre stater, vilka kan ha lokala stormaktsambitioner. Så har exempelvis den marockanska regeringen i tre årtionden förvägrat det västsahariska folket dess rätt till självbestämmande och saboterat förverkligandet av FN-beslutade folkomröstningar. Sve-

Fel! Okänt namn på

rige bör fördöma även denna typ av brott mot folkrätten och försvara folkens rätt till självbestämmande.

För en utförligare beskrivning av den aktuella utvecklingen i Västsahara hänvisas till

Vänsterpartiets särskilda motioner 2004/05:U246 och 2005/06:U310.

Andra typer av folkrättsbrott har följt i spåren av de enorma förbrytelser som begicks mot de mänskliga rättigheterna under andra världskriget. För att kompensera Europas judar för att västvärldens demokratier under mellankrigstiden inte ingrep mot förföljelserna tilldelade andra världskrigets segrarmakter Europas judar ett område som de i egenskap av kolonialmakter behärskade. Man överlämnade Palestina till Europas judar utan att ta hänsyn till de människor som sedan 500 år redan levde där. Staten Israel skapades. Palestinierna fördrevs. För att släta över en begången oförrätt mot Europas judar begick andra världskrigets segrarmakter en ny oförrätt – denna gång mot palestinerna.

I spåren av staten Israels tillkomst har krig, folkrättsbrott och brott mot mänskliga rättigheter följt. Den israeliska ockupationen av palestinska områden, de israeliska bosättningarna, skapandet av israeliska företag på ockuperad mark och export av varor producerade på palestinska områden under israelisk beteckning är några av brotten mot folkrätten.

Alla dessa folkrättsbrott har i sin tur givit upphov till israeliska brott mot mänskliga rättigheter i form av diskriminering och tortyr av palestinier. De israeliska folkrättsbrotten och de talrika trakasserier av palestinerna har slutligen givit upphov till inte enbart uppror utan också till palestinska terrorhandlingar.

Det senaste årets avveckling av de israeliska bosättningarna i Gaza uppfattas i en del politiska kretsar som ett första steg mot bildandet av en palestinsk stat. Men det är fortfarande den israeliska staten som kontrollerar luft- rummet, farvattnen och gränserna kring Gaza. Det enda som skett är att Gaza blivit en hårdbevakad inhägnad kontrollerad av israelisk militär. Samtidigt som Israel rest en mur mot Västbanken på palestinsk mark har bosättningarna ökat.

För att en varaktig fred skall kunna uppnås måste Israel lämna de ockuperade palestinska områdena. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Palestinerna har rätt till en egen stat med östra Jerusalem som huvudstad. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Palestinier som fördrivits från sitt hemland skall ha rätt att återvända. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Uppkomsten av en självständig palestinsk stat skulle förändra den politiska situationen i hela regionen på ett positivt sätt, då behandlingen av palestinerna i dag uppfattas som förödmjukande för folken i hela Mellanöstern.

Mänskliga rättigheter och internationell rätt måste vara den övergripande och överordnade målsättningen för Sveriges agerande i den israelisk-palestinska konflikten. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Alla typer av militärt samarbete oavsett om det handlar om import eller export eller annat utbyte av krigsmateriel till eller samarbetet på det militära området med Israel måste upphöra. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Sverige skall på alla områden och i alla internationella forum agera för en icke-våldslösning av Israel–Palestina-konflikten. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Israel måste som hittills enda kärnvapenmakt i Mellanöstern avveckla sina kärnvapen.

Detta vill vi att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Om västvärlden krävde av Israel att avveckla sina kärnvapen skulle man sannolikt stå starkare i sin argumentation när man kräver av Iran att man skall avstå från att bygga upp en egen kärnvapenarsenal.

11 Kampen för mänskliga rättigheter

De mänskliga rättigheterna omfattar enligt artikel 3 i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter rätten till liv, frihet och personlig säkerhet. De mänskliga rättigheterna innefattar även demokratiska fri- och rättigheter som tanke-, åsikts-, organisationsfrihet och religionsfrihet. Det är uppenbart att det i en rad avseenden i alla länder begås brott mot de mänskliga rättigheterna – även i Sverige.

Vänsterpartiet har sedan länge förbundit sig att bekämpa varje inskränkning och kämpar för varje utvidgning av de mänskliga rättigheterna och de demokratiska rättigheterna. Brott mot mänskliga rättigheter förekommer i varierande utsträckning i olika länder i världen.

Det rimliga är att uppmärksamheten när det gäller brott mot mänskliga rättigheter och demokratiska fri- och rättigheter bör riktas mot de länder och de områden där de är som grövst och mest omfattande. Aktuella exempel på detta är kriget och mördandet som inleddes i Sudan under 2004, avrättningarna av regimkritiker i Iran, de omfattande brotten mot mänskliga rättigheter i Tjetjenien, de dagliga attentaten i Irak och dödandet av tusentals civila irakier efter det officiella krigsslutet, den omfattande tillämpningen av dödsstraffet i Kina och USA och mördandet av tusentals fackföreningsmedlemmar, oppositionella och civila i Colombia.

När det gäller narkotikabekämpning och kampen mot brott mot mänskliga rättigheter i Colombia hänvisas till motion 2004/05:U246.

När det gäller kampen för demokrati och mot brott mot mänskliga rättigheter i Kina hänvisas till motion 2004/05:U273.

När det gäller situationen i Iran hänvisas till motion 2004/05:U268.

De länder där brotten mot mänskliga rättigheter inte tar sig lika omfattande eller lika brutala uttryck skall inte undgå kritik, såsom exempelvis Kuba, eller ens Sverige. Kuba befinner sig till följd av den blockad landet är utsatt för i en svår situation. Detta kan dock inte utgöra något hinder för kritik mot den kubanska regeringen för brott mot mänskliga och demokratiska rättigheter.

Fel! Okänt namn på

Brott mot mänskliga och demokratiska rättigheter måste kritiseras varhelst de begås.

Inskränkningar i de demokratiska fri- och rättigheterna, såsom brister i organisations- och yttrandefriheten, leder i det långa loppet till ekonomisk stagnation, då de förhindrar framväxten av nya idéer och innovationer – de hämmar ett samhälles kunskapsstillväxt och därmed dess ekonomiska tillväxt.

När det gäller utvecklingen på Kuba – blockaden, inskränkningar i de demokratiska fri- och rättigheterna och brott mot mänskliga rättigheter hänvisas till motion 2004/05:U256.

12 Frihet och mänskliga rättigheter

Den borgerliga revolutionens slagord var ”Frihet, Jämlikhet, Broderskap”. Jämlikheten handlade i första hand om likhet inför lagen. Kravet på frihet betydde i första hand inte politisk demokrati i modern mening med allmän och lika rösträtt utan främst frihet från feodala skrankor som exempelvis skråväsende och livegenskap. Frihet tolkades i första hand som näringsfrihet.

Med arbetarrörelsens framväxt kom kravet på politisk demokrati och ekonomisk och social jämlikhet att bli mer framträdande. Begreppet demokrati kom att i högre grad än tidigare kopplas till frihetsbegreppet. Kvinnorörelsens framväxt har inneburit att frihetsbegreppet fått ännu en innebörd och medfört att begreppen demokrati och mänskliga rättigheter ytterligare vidgats.

När frihetsbegreppet alltmer kopplas till politisk demokrati, social och ekonomisk jämlikhet och kvinnofrigörelse kommer det i allt högre grad i konflikt med en definition som inskränker sig till näringsfrihet. Vilka delar av samhället skall demokratin omfatta? Ett borgerligt synsätt prioriterar näringsfriheten och den privata äganderätten framför demokratin, medan en socialistisk uppfattning innebär att demokratin skall genomsyra alla delar av samhället – även ekonomin.

I dag är det uppenbart att den starka kapitalkoncentrationen medfört att stora transnationella företag genom sitt ägande och makt hotar demokratin och gör staters politiskt valda institutioner alltmer maktlösa – i all synnerhet i länder med en fattig befolkning och bristande demokratisk tradition och bräckliga statsapparater. Resultatet blir inte sällan en omfattande exploatering av dessa länders naturtillgångar. Klasskillnader och klassmotsättningar fördjupas samtidigt som respekten för demokratiska fri- och rättigheter och beslutsprocesser inte får möjlighet att utvecklas.

Ett exempel på en utveckling av detta slag är Bolivia – ett av världens fattigaste och mest skuldsatta länder. Utländska företag har plundrat landet på dess naturtillgångar, på dess stora silver- och tenntillgångar utan att befolkningen fått del av de rikedomar som förts ut ur landet. I dag söker transnationella företag med hjälp av korrumperade politiker att plundra landet och dess befolkning på dess gas- och oljetillgångar. Detsamma gäller Demokratiska republiken Kongo där transnationella företag plundrar landets rika tillgångar på olika mineraler utan att någon del av rikedomarna kommer befolk-

ningen till del. Befolkningar som de i Bolivia eller Demokratiska republiken Kongo och många andra länder i en likartad situation kan knappast kallas fria. Näringsfriheten är näst intill obegränsad, medan befolkningen är fattig och utan makt.

För en utförligare beskrivning av utvecklingen i Bolivia hänvisar vi till Vänsterpartiets särskilda motion – 2005/06:U310.

När det gäller utvecklingen i Demokratiska republiken Kongo hänvisas till motion 2004/05:U214.

13 Folkrätt, demokrati och mänskliga rättigheter och jakten på jordens resurser

Demokrati och mänskliga rättigheter är den självklara ledstjärnan för alla frihetssträvande krafter i världen. Likafullt kan begrepp som frihet, demokrati och mänskliga rättigheter användas för att rättfärdiga en politik som i praktiken innebär motsatsen till vad som vanligen avses med dem.

Bushadministrationen utgav sig för att befria Afghanistan från Mullah Omar och Usama bin Ladin, införa demokrati, mänskliga rättigheter och förbättra kvinnornas villkor, när man egentligen var intresserad av att upprätta en oljeledning från de centralasiatiska republikerna genom Afghanistan.

Man förklarade att man försvarade demokrati och mänskliga rättigheter när man gick till angrepp mot Irak när man egentligen var intresserad av Iraks olja.

Man försökte förmå FN att rubricera massmorden och kriget i Darfurprovinen i Sudan som ett folkmord för att få ett skäl att blanda sig i det oljerika Sudans affärer.

Kina har väl utbyggda förbindelser med det oljerika Iran liksom med det likaledes oljerika Sudans regering i Khartoum. Båda dessa regimer har gjort sig kända för omfattande och grova brott mot mänskliga rättigheter.

Folkrepubliken Kina upplever i dag en kraftfull ekonomisk utveckling och genomgår en omfattande ekonomisk reformprocess. Man utvidgar sitt internationella engagemang både politiskt och ekonomiskt och hänvisar ofta till folkrätten men bortser från brott mot mänskliga rättigheter.

Detta har delvis sin bakgrund i Kinas historia, under vilken man fick erfa både västmakternas kanonbåtspolitik och japansk ockupation. Efter utropandet av Folkrepubliken Kina har den kinesiska regeringen hållit mycket hårt på sitt och andra staters nationella oberoende. Denna politik har emellertid under det senaste decenniet kommit att rättfärdiga Kinas handel och kontakter med länder, där brotten mot mänskliga rättigheter är grova och omfattande. Det blir alltmer tydligt att Kinas politik i detta avseende har sin grund i växande ekonomiska intressen.

Två stormakter tävlar med varandra om världens naturresurser. Skillnaden mellan dem består i hur de rättfärdigar sin politik. USA och ibland även före detta kolonialmakter i Europa rättfärdigar sin politik när det gäller kampen om naturresurser genom att förklara att man kämpar för demokrati och

Fel! Okänt namn på

mänskliga rättigheter. Kina rättfärdigar sin politik genom att luta sig mot folkrätten och menar att man inte lägger sig i andra länder inre angelägenheter.

14 Internationell brottmålsdomstol eller amerikansk ståndsrett

Folkmordet i Rwanda, krigen i Jugoslavien, Irak och Afghanistan och andra länder har givit upphov till skapandet av en internationell brottmålsdomstol (ICC). Bushadministrationen har emellertid förklarat att man inte avser att underteckna avtalet om en internationell brottmålsdomstol. I stället har man efter den våldsamma terroristattacken mot World Trade Center 2001 förklarat att man skall jaga och ställa misstänkta terrorister inför ståndsrett, oavsett på vilket lands territorium de befinner sig och där avrätta dem eller på annat sätt bestraffa dem.

Bushadministrationen har genom att erbjuda vissa ekonomiska fördelar även förmått ett antal stater att ställa sig utanför den internationella brottmålsdomstolen. Det synsätt som Bushadministrationen uppvisar i detta sammanhang strider mot folkrätten och hör hemma i en förgången tid då kolonialmakter ensidigt kunde tillskansa sig extraterritoriella rättigheter i andra länder.

Sverige bör i FN och andra internationella sammanhang aktivt motverka USA:s försök att förmå andra stater att ställa sig utanför den internationella brottmålsdomstolen. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Sverige bör i FN och i andra internationella sammanhang aktivt verka för att förmå USA att ge upp sitt motstånd mot internationella brottmålsdomstolen och underteckna konventionen om en internationell brottmålsdomstol. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Efter angreppet på World Trade Center förklarade president Bush att USA var i "krig mot terrorismen". USA och ett antal andra stater hade alltså förklarat krig – inte mot en stat utan mot ett internationellt fenomen. Likafullt inter-
venerade USA, utan föregående FN-beslut, i ett annat land – Afghanistan. Det skedde tillsammans med ett antal andra stater två månader efter attentatet mot World Trade Center och med hänvisning till självförsvarsrätten. FN:s säkerhetsråd godtog med tvekan och mot bättre vetande Bushadministrationens rubricering av angreppet. Självförsvar är emellertid något man utför när man avvärjer ett anfall, inte när man genomför en vedergällningsaktion.

Likafullt intervenerade USA tillsammans med allierade stater, utan föregående FN-beslut, i ett annat land – Afghanistan.

FN:s säkerhetsråd fattade efter attacken mot World Trade Center ett beslut som jämställde en terroristattack av den storleken med ett väpnat angrepp. Därmed inkluderades ett så omfattande terrorangrepp i FN:s regler om självförsvar.

Två månader efter attacken mot World Trade Center gick USA till anfall mot Afghanistan. USA hänvisade till självförsvarsrätten. Detta angrepp skedde inte som ett svar på ett direkt anfall, vilket är den gängse tolkningen av självförsvarsrätten. Självförsvar är något man utför när man avvärjer ett anfall – inte när man genomför en vedergällningsaktion.

Det är viktigt att påpeka att USA har en säkerhets- och försvarsdoktrin, där man anser att man har rätt till preventivt krig, dvs. att man utifrån egna analyser och misstankar kan göra militära ingripanden på blotta misstanken att en stat eller annan militär makt utgör ett hot mot USA. FN har inte anammat denna doktrin, men det är högst oroande att världens dominerande stormakt antagit den. En sådan doktrin är orimlig eftersom den utplånar gränsen mellan självförsvar och anfallskrig.

Sverige bör följaktligen i FN verka för en tydligare och mer distinkt tolkning av vad som avses med självförsvar i internationella konflikter. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Interventionen i Afghanistan motiverades i efterhand med att man också ville skydda de afghanska kvinnorna från talibanregimens förtryck – något som man dessförinnan visat ett mycket ringa intresse för. När väl massmediernas tryck lättat har intresset för kvinnornas situation i landet åter avtynat.

15 Politiska och ekonomiska maktförhållanden och fattigdomsbekämpning

Även om USA i dag framstår som den militärt och ekonomiskt dominerade stormakten måste detta tillstånd inte vara permanent. Det finns andra stormakter i världen som i framtiden kan komma att tävla med USA. Kina genomgår en snabb ekonomisk utveckling även om det sker till priset av brister i mänskliga rättigheter, inhumana arbetsförhållanden och bristande demokrati. Kina kan i dag beskrivas som en stalinistisk partidiktatur i snabb kapitalistisk utveckling. Indiens befolkning har passerat miljardstrecket. Men landets ekonomiska utveckling har också varit snabb. Brasilien är också ett land som växer i styrka. Dessa och en del andra länder kräver mer jämlika maktförhållanden på den internationella arenan och i Förenta nationerna.

När det gäller de ekonomiska förhållandena i världen visar statistiken att andelen fattiga i världen, med undantag för Afrika, minskat. Likafullt har dock klyftan mellan rika och fattiga länder ökat liksom klyftan mellan rika och fattiga inom länderna.

Vid millennieskiftet proklamerade Förenta nationerna de s.k. millenniemålen, i vilka man förklarade att det borde vara möjligt att halvera fattigdomen till 2015. Ett nytt begrepp har blivit honnörsord i den internationella debatten – fattigdomsbekämpning. Detta borde innebära ett brott mot med den tidigare politiken, som med stor energi fördes fram av Världsbanken och IMF (Internationella valutafonden), om att de fattiga länderna måste genomföra s.k. strukturreformer, vars huvudsakliga innehåll gick ut på att fattiga länder skulle sanera sin ekonomi genom att skära ned sina offentliga utgifter,

Fel! Okänt namn på

avreglera, privatisera, införa avgifter på skolgång, avgiftshöja vattenförbrukning m.m. Detta medförde bara att de allra fattigaste i många länder blev än mer utsatta.

Ett av de största problemen med IMF och Världsbankens lånevillkor (konditionalitet) har varit den svaga kopplingen till fattigdomsbekämpningen. Många utvecklingsländer har stora utlandsskulder, vilket hotar utvecklingen och fattigdomsbekämpningen i hela världen. IMF och Världsbanken tog i mitten av 1990-talet initiativ till det som kallas för HIPC (Heavily Indebted Poor Countries). Målet var att de fattigaste länderna skall uppnå en hållbar skuldsituation, där det inte finns något behov att låna från IMF. Tyvärr har HIPC inte lyckats lösa problemen med skulderna. IMF och Världsbanken måste därför ta ett större ansvar för den utlåning man beviljat och inte påföra allt ansvar på låntagarna. Trevande försök har gjorts för att bemöta kritiken mot HIPC, vilket framtagande av PRS visar (Poverty Reduction Strategies). PRS är relativt nytt, men det finns redan nu en kritik mot att den inte når det mål som är uppsatt, dvs. fattigdomsbekämpning. Bland andra FN-organen UNCTAD och WHO anser att det behövs förändringar av PRS.

Världens åtta rikaste länder, G8, kom i juli 2005 med ett positivt initiativ, som syftade till total skuldavskrivning för 18 HIPC-länder, varav 14 i Afrika. Ett förslag är nu även antaget i samband med årsmötena för IMF och Världsbanken den 24–25 september. Förslaget innehåller dock smolk i glädjebägaren. Styrelserna för IMF och Världsbanken har fått i uppdrag att bestämma hur dessa avskrivningar rent konkret skall genomföras. Men Världsbankens avskrivningar verkar inte bli några riktiga skuldavskrivningar. Det beror på att finansieringen är tänkt att ske genom att tidigarelägga bistånd från i-länderna. Det betyder alltså att u-länderna lånar till sin egen skuldavskrivning. IMF:s plan för skuldavskrivning verkar dock bättre eftersom den skall finansieras genom IMF:s budget. På så sätt blir även IMF ansvarig för de lån som den en gång beviljat. Det rimliga är dock att samtliga HIPC-länder får sina skulder avskrivna och att finansieringen inte sker genom några framtida biståndsmedel. Det är även viktigt att avskrivningarna inte är kopplade till några motprestationer i form av detaljerade makroekonomiska krav som inte bygger på nationella fattigdomsstrategier.

Skuldavskrivningar är dock inget universalmedel mot fattigdomen. Om fattigdomsbekämpningen skall bli effektiv måste den kombineras med förändringar av de rika ländernas handelspolitik mot de fattiga länderna och ett ökat bistånd från den rika världens länder.

I de strategier man väljer i kampen mot världsfattigdomen måste det, om de skall få någon social effekt av betydelse, finnas ett könsperspektiv. Att avskaffa könsdiskrimineringen är inte bara en viktig fråga i moraliskt hänseende. Flera studier visar att ökad jämställdhet medför stigande produktivitet och ökad välfärd. Ekonomisk tillväxt och utveckling åstadkommer man bäst när män och kvinnor har samma tillgång till utbildning och samma möjligheter till arbete. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

I övrigt hänvisas till Vänsterpartiets motion 2004/05:So20 med anledning av regeringens proposition Gemensamt ansvar. Sveriges politik för global

utveckling 2002/03:122 samt till vänsterpartiets motioner 2005/06:U249 och 2005/06:Fi227 (motioner om IMF och Världsbanken samt Tobinskatten).

16 Samstämmigheten i den globala utvecklingspolitiken och krigsmaterielexport

2004 antog den svenska riksdagen ett betänkande med anledning av regeringens proposition Gemensamt ansvar. Sveriges politik för global utveckling (prop. 2003/04:122), som gick ut på att den svenska politiken gentemot omvärlden skulle bli mer samstämmig. Avsikten var att förhindra att det som gjordes på biståndspolitikens område upphävdes av andra åtgärder på t.ex. handelspolitikens område. Detta mål är eftersträvansvärt och för andra länder efterföljansvärt.

Det finns dock ett område som undantagits när det gäller samstämmighetsmålet – den svenska krigsmaterielexporten.

Sveriges säkerhetspolitiska läge har förändrats på ett genomgripande sätt sedan det kalla krigets slut. Krigsmaterielproduktion och krigsmaterielexport kan inte längre motiveras utifrån försvarspolitiska argument – dvs. att export av krigsmateriel är nödvändigt för att Sverige skall kunna finansiera sitt eget försvar. Det kalla kriget är slut. Om krigsmateriel i dag skall produceras och exporteras från Sverige kan det endast motiveras utifrån ”näringspolitiska” utgångspunkter – dvs. för snöd vinnings skull. Sverige har ingått avtal med fem andra europeiska länder, alla Natoländer, om produktion och teknologiskt samarbete när det gäller utvecklandet av ny krigsmateriel. Motiveringen har varit att man skall stå sig i konkurrensen med USA när det gäller utvecklingen av krigsmateriel. Samtidigt har det i olika sammanhang påpekats att det är viktigt att samarbeta med USA på detta område så att man kan tillgodogöra sig de senaste teknologiska ”framstegen” på krigsmaterielområdet.

Resultatet av detta torde bli att den rika västvärlden för egen del kommer att stå väpnad till tänderna med det allra senaste av avancerad krigsmateriel och sälja mindre avancerad materiel till konfliktområden i fattiga områden i världen – områden där konflikter underblåsts av stormakter, vilket inträffade på 1980-talet då USA, tillsammans med Saudiarabien och Pakistan, understödde talibanerna under deras väg mot makten i Afghanistan.

Inom EU finns en uppförandekod när det gäller vilka länder man kan exportera krigsmateriel till. Den är vagt utformad och endast en rekommendation. Genom allehanda hål läcker krigsmateriel från Europa ut till platser i världen där de inte borde finnas.

Under årens lopp har de svenska riktlinjerna för svensk krigsmaterielexport tolkats allt mindre restriktivt, varför en utredning tillsatts för att skapa nya regler för krigsmaterielexporten. Denna utredning, Krut, SOU 2005:9, har dock inte lett fram till förslag om nya mer strikta regler utan snarare till en avreglering. I stället för att brott mot mänskliga rättigheter och mot folkrätten skall utgöra ett hinder för svensk krigsmaterielexport har utredningen anført ”näringspolitiska” argument för en avreglering av krigsmaterielexporten.

Fel! Okänt namn på

Utredningen menar att hinder för krigsmaterielexport endast skall föreligga om materielen är "materielspecifik", dvs. man måste kunna visa att den krigsmateriel som man avser att exportera kommer att användas för brott mot mänskliga rättigheter, exempelvis för tortyr, om exporthinder skall föreligga.

När det gäller Vänsterpartiets politik i krigsmaterielfrågor hänvisas till partiets motion 2004/05:U20.

17 Klassförtryck, kvinnoförtryck och kvinnors rättigheter

Alla i dag existerande samhällen är klassamhällen. Alla samhällen är också präglade av en könsmaktsordning där män är överordnade och kvinnor är underordnade. Män och kvinnor lever under ojämlika förhållanden när det gäller levnadsvillkor, frihet, inflytande och makt. Alla samhällen kännetecknas dels av en klasstruktur, dels av en könsmaktsordning. På ett konkret plan flätas dessa strukturer samman på olika sätt i olika frågor. Män i alla samhällen är överordnade kvinnor. Det är männen som innehar de flesta och viktigaste maktpositionerna, medan kvinnorna utför det tunga obetalda arbetet. I traditionella samhällen är könsmaktsordningen mycket tydlig. I moderna samhällen är den något mer sofistikerad, men på flera områden framträder den även där mycket tydligt.

I ett internationellt perspektiv är det kvinnorna som utför det tunga och slitsamma arbetet samtidigt som det är männen som innehar maktpositionerna. Det är män som sitter i ledningen för stora nationella och internationella organisationer, företag och stater. Därmed blir det männens perspektiv och erfarenheter som kommer till uttryck när det bestäms vad som är viktigt och vad som är mindre viktigt. Det är deras perspektiv på samhället, världen och politiken som dominerar. Kvinnors erfarenheter och perspektiv kommer i skymundan och tas inte tillvara.

I de flesta traditionella samhällen undertrycks och förtigs kvinnors rättigheter. Våldtäkt ses som ett ringa brott samtidigt som brottsoffren, våldtagna kvinnor och barn, råkar värst ut. Kvinnor har inte rätt att själv välja partner. Mäns sexuella otrohet uppfattas i många länder som ett normalt beteende, medan kvinnors otrohet bestraffas – inte sällan på ett ytterst brutalt sätt. Det är manligt dominerade organisationer såsom religiösa samfund och statsledningar som är fientligt inställda till sexualupplysning och användning av preventivmedel. Dessa förhållanden inom stora och mäktiga organisationer bidrar verksamt genom sin kvinnofientliga hållning till att hiv/aids snabbt kan sprida sig inom en befolkning och till att kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa åsidosätts.

Kvinnor som bryter med patriarkala traditioner kan drabbas av s.k. hedersrelaterat våld och bli mördade. Flickor kan, som i exempelvis Iran, giftas bort vid nio års ålder. Kvinnor saknar i en del samhällen arvsrätt eller ärver mindre än sina bröder. Kvinnor är ekonomiskt mycket aktiva men oftast i arbeten som ger liten eller ingen inkomst. I flera samhällen har kvinnor heller ingen

rätt att äga mark, inneha större ekonomiska tillgångar, starta eller leda företag. De har svårt att göra sin röst hörd inom politiken. Så ser den brutala verkligheten ut i många samhällen, trots att grunden för kvinnors och mäns jämställdhet finns i FN-stadgan från 1945, i FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter och särskilt i FN:s kvinnokonvention – Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CED-AW) – som 180 stater har ratificerat. I flertalet moderna samhällen har kvinnor haft andra möjligheter att organisera sig, andra medborgerliga och politiska rättigheter och kämpat sig till en starkare ställning.

De har förmått öka sitt politiska inflytande och har lyckats bryta sig in på arbetsmarknaden i en utsträckning som tidigare inte var tänkbar. Trots framstegen är det uppenbart att full jämställdhet mellan män och kvinnor inte uppnåtts. Det förekommer alltjämt kvinnomisshandel, och kvinnodiskriminering i olika former finns inom arbetslivet eller när det gäller utbildningsmöjligheter. Prostitutionen är utbredd och människohandel för sexuella ändamål är ett stort problem som upprätthålls av de rika länderna i nord. Kvinnor i de rika länderna måste liksom kvinnor i de fattiga länderna kämpa för rätten till sin kropp, för rätten till fri abort och för sexuell och reproduktiv hälsa.

För Vänsterpartiet är det feministiska perspektivet jämbördigt med klassperspektivet. Föreställningen att förtrycket av kvinnor endast skulle vara en förlängning eller biprodukt av klassförtrycket är en föråldrad och felaktig uppfattning som lämnar en rad samhälleliga missförhållanden oförklarade. Följaktligen kan ett sådant föråldrat synsätt inte bidra till att orättvisorna upphävs.

För att bryta ner den rådande könsmaktsordningen förpliktigar sig Vänsterpartiet att bekämpa all diskriminering av kvinnor. Partiet stöder kvinnors frigörelse genom att kämpa för deras rätt till arbete och utbildning, för rätten till kroppslig integritet och självbestämmande, för rätten till sexuell och reproduktiv hälsa, mot patriarkalt förtryck i olika former varhelst det förekommer. Det är en kamp som måste genomsyra såväl den svenska inrikespolitiken som den globala utvecklingspolitiken.

Den svenska globala utvecklingspolitiken måste regelmässigt redovisa hur man har tagit tillvara och utvecklat genusaspekterna såsom det anges i FN:s kvinnokonvention och i resolution 1325. Återrapporteringskrav avseende fördelning, innehåll och åtgärder ur ett könsmaktsperspektiv skall skärpas. Tillvaratagandet av kvinnors erfarenheter, kvinnors roll och möjlighet till medverkan när det gäller förebyggandet av konflikter bör redovisas utförligare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

18 Nationell självbestämmanderätt, statsbildningar och etnisk tillhörighet

Nationalstaten i den form vi känner den är en produkt av det sena 1700-talet och 1800-talets strävanden att skapa geografiskt sammanhängande områden där språk, kultur och marknader utgjorde en enhet med en sammanhållande

Fel! Okänt namn på

statsapparat. De gamla lösliga feodalstaterna, furstendömen och kejsardömen, upplöstes och nya riken uppstod. Denna process fortsatte långt in på 1900-talet. Nationalstaternas uppkomst motsvarar ett stadium i den kapitalistiska utvecklingen.

Några nationella stater som var etniskt, kulturellt och språkligt homogena – ”etniskt rena” – kom dock egentligen aldrig att skapas någonstans i världen. Likafullt uppstod det under nationalstaternas framväxt starka nationalchauvinistiska ideologier i de flesta länder vilka fortfarande spelar stor roll, trots att den ekonomiska utvecklingen under de senaste decennierna med stora folkflyttningar har gjort att den etniskt, språkligt och kulturellt homogena staten blivit en illusion. Trots detta har cyniska politiska krafter i sina strävanden efter makt och herravälde sökt spela på ideologiska föreställningar om ”etnisk renhet”.

I varje statsbildning finns det ofta en etnisk grupp som är den mest framträdande. Oftast är det den som är störst till antalet – men inte alltid. (Den vita minoriteten var den styrande och dominerande gruppen i apartheidregimens Sydafrika.).

Inom en statsbildning kan sålunda förekomma olika etniska folkgrupper med skilda kulturer och som talar olika språk. Varje form av etnisk diskriminering är oförenlig med statsbildningar som säger sig respektera mänskliga och demokratiska rättigheter. Likafullt förekommer det i åtskilliga statsbildningar att vissa etniska folkgrupper favoriseras medan andra diskrimineras och förtrycks. Dessa staters medborgare behandlas olika på grund av etnicitet.

Inom en statsbildning kan den etniska problematiken hanteras på olika sätt så att mänskliga och demokratiska rättigheter respekteras. Det kan ske genom att staten erkänner alla etniska folkgrupper som medborgare i staten och ger alla grupper samma medborgerliga rättigheter och avkräver dem alla samma skyldigheter samtidigt som man erkänner och skapar möjligheter för etniska minoriteters specifika rättigheter att tala och skriva på sitt eget språk och utveckla sin kultur.

Sverige bör inom ramen för den allmänna kampen för mänskliga och demokratiska rättigheter i Turkiet aktivt stödja kurdernas och andra etniska gruppers kamp för sina nationella och kulturella rättigheter i Turkiet och Syrien.

När det gäller utvecklingen i Turkiet hänvisas till motion 2004/05:U272.

I vissa länder kan minoriteter vara lokaliserade till etniskt homogena områden. I sådana fall kan en federal lösning på etniska problem vara lämpligt. Det är detta som utgör utgångspunkten för Vänsterpartiets stöd till de irakiska och iranska kurdernas berättigade krav att få ingå i en federation med Irak respektive Iran.

Kurderna har emellertid inte fört sin kamp i ett politiskt tomrum. Kurderna har genom historien varit utsatt för omgivande staters och stormakters manipulationer och ofta utnyttjats och i slutändan svikits i sin kamp. Denna fara föreligger fortfarande under USA:s ockupation av Irak, där USA har mer omfattande mål, där den kurdiska befolkningens regionala självstyre spelar en underordnad roll.

Under senare år har nya fenomen uppträtt när det gäller förhållandet mellan statsbildningar och etniska folkgrupper. Härskande eliter i områden, vilka endast utgör en del av landet och är rika på eftertraktade naturtillgångar som olja, gas eller mineraler, vill att dessa områden med alla sina rikedomar skall bryta sig loss och avskärma sig från den övriga delen av staten. Ofta understöds dessa utbrytningsförsök av transnationella företag. Den övriga delen av befolkningen lämnas därhän, men kan tänkas få besöka det rika området som gästarbetare.

De transnationella företagen påverkar sålunda inte bara sociala förhållanden i olika länder. De kan även påverka statsbildningarna som sådana. Ett sådant exempel utgör Bolivia, där en överklass med i huvudsak europeiskt ursprung söker bryta loss det rika St. Cruz-området och bilda en ekonomisk zon med egna lagar och regler dit landets fattiga urbefolkning kan tillåtas komma för att arbeta på usla villkor och till dåliga löner.

Denna typ av uppbyggnad av statsbildningar, som endast grundar sig på ekonomisk exploatering av människors arbetskraft och leder till diskriminering av stora folkgrupper, måste bekämpas.

Sverige bör inom EU verka för att europeiska transnationella företag förmå att omförhandla de avtal om exploateringen av bolivianska naturtillgångar som inte ratificerats av det bolivianska parlamentet. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Sverige bör i alla internationella sammanhang verka för att skydda länders bestämmanderätt över sina naturtillgångar, så att transnationella företag och korrupta regimer förhindras från att i strid med demokratins principer orättmätigt beröva folken deras naturtillgångar. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

När det gäller Kongo och Bolivia hänvisas till motionerna 2004/05:U214 och 2005/06:U311.

19 Kriget mot terrorismen, kampen mot fattigdomen och för en hållbar produktionsordning

Även om produktionen av krigsmateriel ytterst inte innebär något annat än ett samhällsekonomiskt slöseri med resurser är den i ett annat sammanhang ett effektivt medel att få hjulen i en kapitalistisk ekonomi att snurra. Krigsmaterielproduktion ger företagen säkra vinster och skapar sysselsättning bland befolkningen. Det samlade välståndet ökar dock inte.

Krig kan följaktligen vara både lönsamt och sysselsättningsskapande. Det är emellertid inte nödvändigt att föra krig för att åstadkomma detta. En omfattande krigsmaterielproduktion kan motiveras med att det föreligger ett militärt hot och att man därför måste rusta och vara beredd att försvara sig.

Trots sin oförstörda produktionsapparat, sitt kärnvapenövertag och sin överväldigande militära styrka framställde USA-administrationen efter andra

Fel! Okänt namn på

världskrigets slut det skövlade Sovjetunionen som ett hot mot västvärlden. Därmed kunde de amerikanska företagen utveckla sin produktion utan problematiska omläggningar av produktionsinriktning samtidigt som de kunde vara säkra på goda och stabila vinster. Det kalla kriget var en följd av den kapitalistiska produktionsordningens logik och den stormaktsrivalitet som uppstått mellan världskrigets segrarmakter – mellan öst och väst.

I och med att Sovjetunionen några år efter krigsslutet också skaffat sig kärnvapen uppstod en form av balans mellan Sovjet och USA i militärt avseende. Det var dock en riskabel balans som hotade mänsklighetens existens och som exempelvis under Kubakrisen fick hela världen att hålla andan. Spänningarna mellan USA och Sovjet är inte lika stora som under det kalla kriget, men kärnvapen, mer utvecklade och ännu farligare än under Kubakrisen, finns fortfarande kvar och hotar fortfarande mänskligheten.

När det sovjetiska systemet brutit samman och det kalla kriget var över försvann det hot som motiverat de omfattande rustningarna. Nedrustning skulle medföra omfattande och besvärliga omläggningar och krissituationer. Militärutgifterna sjönk under 1990-talet, då det var svårt att i avsaknaden av hot motivera en ökning eller ens bevarandet av status quo. Militärutgifterna sjönk inte bara i Europa utan även i USA.

Den 11 september 2001 inträffade emellertid terrorangreppet på World Trade Center i New York, vilket radikalt förändrade den internationella situationen. Det gamla hotet ersattes med ett nytt – terrorismen. Satsningar inom produktionen av krigsmateriel kunde åter motiveras. I den officiella propagandan talade man inte bara om ett hot. USA:s president förklarade krig mot terrorismen.

Terrorattacken i New York och på andra plaster i världen har skänkt USA och västvärlden möjlighet att fortsätta sina rustningar i en värld vars statsledningar borde ha som främsta uppgift att ägna sig åt fattigdomsbekämpning.

På det ideologiska planet har det uppstått en situation som liknar den som var förhärskande under det kalla kriget. President Bush talar om ondskans axelmakter, medan terroristerna talar om USA som "den store satan". Religiösa föreställningar har dragits in i krigföringen. Kristna och islamistiska fundamentalister medverkar i propagandan och mobiliseringen i en kamp som bara leder uppmärksamheten bort från mänsklighetens viktigaste frågor – kampen för en hållbar produktionsordning i världen och fattigdomsbekämpning.

Såväl terrorismen som de krafter som använder terrorismen som förevändning för att föra krig, plundra världen på dess naturtillgångar i stället för att använda sina resurser till fattigdomsbekämpning betingar varandra. Terroristerna och de som för det s.k. kriget mot terrorismen har ett ömsesidigt behov av varandra i det att de behöver varandra för att motivera sin existens och sin destruktiva verksamhet. Tillsammans hotar de mänskligheten.

20 Reformeringen av Förenta nationerna

Förenta nationerna spelar en viktig roll när det gäller kampen för mänskliga rättigheter och under de senaste decennierna också för kampen för kvinnors och barns rättigheter.

Trots att åtskilliga FN-dokument slår fast att det är den rådande ekonomiska världsordningen, med växande klyftor mellan rika och fattiga inom länderna och mellan länder, som är grundorsaken till krig och brott mot mänskliga rättigheter erkänns i praktiken inte brott mot ekonomiska och sociala rättigheter som ett brott mot de mänskliga rättigheterna.

Det område där Förenta nationerna som företrädare för världens folk haft svårast att hävda sig har varit folkrätten.

Hela frågeställningen om förhållandet mellan folkrätt och mänskliga rättigheter, hur dessa rättighetskomplex skall tolkas och hanteras hotar att bli alltmer deformerade. Den grumlans av stormakters ekonomiska och politiska intressen. Dessa intressen kommer allt tydligare till uttryck i hur stormakterna uppträder och tar ställning i säkerhetsrådet. Detta är ett missförhållande som måste vara en av de främsta drivkrafterna när det gäller en fortsatt reformering av Förenta nationerna, av säkerhetsrådets ställning och av de olika rådsmedlemmarnas (såväl de permanenta som icke-permanenta medlemmarnas) möjligheter att utöva inflytande, då det gäller att hantera konflikter och hur förhållandet mellan folkrätt och mänskliga rättigheter skall hanteras.

Trots förekomsten av icke-permanenta medlemmar är de permanenta medlemmarnas inflytande oproportionerligt stort i säkerhetsrådet och medför att stora delar av världens befolkning inte finns företrädd i säkerhetsrådet.

En stark kraft, som i säkerhetsrådet kunde företräda de i dag orepresenterade, skulle sannolikt ha en balanserad inverkan på förhållandet mellan stormakterna och kunna medverka till en mer välbalanserad hållning när det gäller att hantera det komplicerade förhållandet mellan folkrätten och de mänskliga rättigheterna och därmed kunna bidra till en fredligare värld.

Folkrätt och mänskliga rättigheter kan inte frikopplas från staters maktförhållanden och maktambitioner. Reformeringen av Förenta nationerna hänger intimt samman med hur man utvecklar tolkningen och hanteringen av förhållandet mellan folkrätten och de mänskliga rättigheterna. Makt måste omfördelas från de gamla stormakterna till stater som under den nuvarande ordningen har ett ringa inflytande över Förenta nationerna och dess olika institutioner.

FN präglas än i dag av de maktförhållanden som rådde i världen vid andra världskrigets slut då det kalla kriget ännu inte inletts och avkoloniseringen ännu inte påbörjats. Den senare utvecklingen medförde att FN i flera situationer kom att förlamas. En av efterkrigstidens djupaste konflikter, Vietnamkriget, kom aldrig upp på FN:s dagordning.

Idag råder helt andra maktförhållanden. Likafullt är det samma stormakter som sitter som permanenta medlemmar med vetorätt i FN:s säkerhetsråd som vid bildandet – USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike och Kina. Stormakter som Indien och Brasilien står utanför. Militärt starkast är USA med militärbaser över hela världen. Denna överlägsenhet har medfört att USA kunnat bryta mot folkrätten utan att drabbas av några repressalier. USA har till och

Fel! Okänt namn på

med förmått de övriga medlemmarna i säkerhetsrådet att i efterhand godkänna USA:s interventioner.

Detta betyder dock inte att Sverige i FN bör arbeta för att fler länder skall bli permanenta medlemmar med vetorätt i säkerhetsrådet. En ökning av antalet permanenta medlemmar med vetorätt är sannolikt inte den rätta vägen. Det skulle troligen göra FN än mer handlingsförlamat. Däremot borde länder med stor fattig befolkning få en starkare ställning i säkerhetsrådet. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Ledstjärna för Sveriges arbete i FN bör vara ett vetofritt säkerhetsråd. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

FN brottas med stora problem när det gäller korruption och byråkrati. Utifrån denna brist har USA bedrivit propaganda mot FN och försökt att underminera FN:s ställning och ifrågasätta FN:s auktoritet. FN:s ställning skall inte undermineras. I stället skall dess brister avhjälpas. Och de avhjälpas knappast genom att en av medlemmarna i säkerhetsrådet tar internationell lag i egna händer.

FN måste i framtiden utveckla en mer sofistikerad form av repressalier och sanktioner när det gäller att ta itu med regimer som begår brott mot folkrätt och mänskliga rättigheter än de som till exempel kom till uttryck mot Irak under Saddam Hussein, som kostade miljoner irakiska medborgare livet.

Sverige bör verka för att utveckla mer sofistikerade former av sanktioner, som riktar sig mot de regimer som bryter mot folkrätt och mänskliga rättigheter. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

De olika FN-organ som har till uppgift att arbeta med frågor som rör ekonomiska och sociala rättigheter och fattigdomsbekämpning måste förstärkas och ges större tyngd och auktoritet. FN måste i det sammanhanget få ett starkare inflytande på Världsbanken och IMF. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

FN spelar en viktig roll när det gäller nedrustning i fråga om såväl kärnvapen och tunga vapen som s.k. lätta vapen. FN:s resurser när det gäller avlägsnande av minor i krigshärjade områden måste få ett utökat tekniskt och ekonomiskt stöd. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Under senare år har flera länder skaffat sig kärnvapen. Pakistan och Indien har utvecklat kärnvapen och Nordkorea står berett att göra det. Israel har sedan länge kärnvapen, vilket inte gör det lättare när det gäller att förhindra att Iran också skaffar sig kärnvapen.

Internationella domstolen i Haag har fastslagit att användande av kärnvapen strider mot internationell lag. Följaktligen borde även förberedelse till kärnvapenanvändning rubriceras som ett brott mot internationell lag. När det gäller kärnvapenedrustning bör Sverige i EU och FN verka för att dessa förbjuds och avvecklas. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

Det är uppenbart att FN:s organisatoriska uppbyggnad är otidsenlig. Det handlar inte längre om att bygga upp ett krigshärjat Europa eller avveckla kolonialvälden. FN behöver reformeras i en rad avseenden. Inte sällan place-

rar en del länder utan hänsyn till kompetens politiker som i något avseende förlorat sin position i hemlandets politiska liv på olika poster i FN. Detta är en olycklig informell ordning som knappast stärker FN:s auktoritet.

Sverige bör i FN verka för att kompetenskraven när det gäller rekryteringen till olika poster inom FN höjs. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

FN:s administration bör också reformeras i ett annat viktigt avseende. Kvinnorna är klart underrepresenterade på alla områden inom FN. Kvinnors representation måste förbättras på alla områden och nivåer inom FN-organisationen. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

När FN bildades var syftet inte att bilda ett statsapparaternas och statsledningarnas FN utan ett folkens FN. Studerar man FN:s arbete finner man dock snart att det är statsapparaterna och statsledningarna som fått spela huvudrollen till stor del beroende på de dominerande stormakternas inflytande och säkerhetsrådets ställning i organisationen. Om FN skall uppfylla sin ursprungliga uppgift krävs att FN får en djupare förankring i de folkliga sociala rörelser av olika slag, både äldre etablerade folkrörelser och nya, som vuxit fram under de senaste decennierna.

Parallellt med de stora internationella konferenser FN organiserat med företrädare för medlemsländernas statsledningar har det organiserats s.k. alternativkonferenser där en mängd folkliga organisationer deltagit. Dessa konferenser har dock spelat i division två. Om man tar fasta på FN:s ursprungliga syfte borde det vara de s.k. alternativkonferenserna som spelade den mest framträdande rollen. Det är ofta där som nya idéer och förslag till lösningar presenteras, stöts och blöts medan statsledningarna inte sällan sitter fastlåsta i sina positioner smidda av fördomar, prestigehunger, byråkratism och snäva statsintressen sedan decennierna.

Sverige bör i FN verka för att få en djupare förankring i folkliga sociala rörelser. Detta vill vi att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna.

21 En världsomspännande kamp

Världen över finns det partier, organisationer och rörelser som kämpar för en rättfärdig nationell frigörelse, för mänskliga rättigheter och respekt för folkrätten, mot förtryck och förföljelse och försöker få underutvecklingens och miljöförstörelsen ekorrhjul att sluta snurra.

Vänsterpartiet samarbetar redan med en rad organisationer av detta slag men söker ständigt fler och bredare kontakter med organisationer och rörelser med samma mål. Motståndarna är rika och mäktiga och besitter stora resurser och vägleds endast av sin strävan att på kort sikt göra så stora vinster som möjligt. I denna sin enda strävan söker de ständigt underminera, splittra och förlama de organisationer som solidariskt kämpar för folkrätt, mänskliga rättigheter, jämlikhet, demokrati, kvinnofrigörelse, etniska minoriteters rättig-

Fel! Okänt namn på

heter, nationell och social frigörelse och en människovärdig och hållbar miljö. Kampen mot dessa krafter kräver uthållighet.

För Vänsterpartiet och alla andra organisationer och rörelser med samma mål gäller samma sak som 1948 gällde för författaren Arnold Ljungdal när han skrev att man inte får förtrötta i att söka "riva tömmarna ur den blinde körsvennens hand och hejda civilisationens vagn på dess väg mot avgrunden".

Stockholm den 4 oktober 2005

Lars Ohly (v)

Lars Bäckström (v)

Berit Jóhannesson (v)

Alice Åström (v)

Lennart Gustavsson (v)

Sermin Özürküt (v)